

נציבות תלונות הציבור על שופטים

לשכת הנציב אורי שהם
שופט בית המשפט העליון (בדימוס)

ט' סיון, תש"פ
1 יוני, 2020
מספרנו: 257/20/עליון
אישי-טודי-למכותב בלבד

המתלוננים:
1. הפורום המשפטי למען ישראל ציונית ודמוקרטית
באמצעות עו"ד יותם אייל
2. עו"ד אביעד ויסולי
3. ארגון בצלמו
באמצעות מר שי גליק, מנכ"ל

הגילון:
כב' השופט מנחם (מני) מזוז
מבית המשפט העליון
בתיק בג"ץ 2740/20

בעניין:
תלונות 1-2 שהתקבלו בלשכתנו ביום 6.5.20
תלונה 3 שהתקבלה בלשכתנו ביום 11.5.20

החלטה

תמצית התלונות

1. עניינן של התלונות שבכותרת, הוא באמור בפסקה 7 להחלטתו מיום 4.5.20 של כב' השופט מנחם (מני) מזוז בבקשת שר המשפטים דאז, חה"כ אמיר אוחנה, לפסול אותו מלדרון בעתירה בתיק בג"ץ 2740/20, שעניינה מינויו הזמני של ממלא מקום פרקליט המדינה (להלן: ההחלטה). לטענת השר, היה על השופט להימנע מלדרון בעתירה נוכח כהונתו בעבר כיועץ המשפטי לממשלה, ולאור התבטאותו בכנס חיפה למשפט של אוניברסיטת חיפה ולשכת עורכי הדין, אשר התקיים ביום 14.11.19 (להלן: הכנס).

2. וכך נאמר בפסקה 7 להחלטה, בה מתייחס השופט לדבריו בכנס:

"7. אשר לדברים בכנס חיפה. דברים קצרים אלה, שהיו בתשובה לשאלה, לא התייחסו באופן ספציפי למבקש, או לפעולה או החלטה קונקרטית שלו, אלא באופן כללי לתופעה של 'שר לעומתי', כאשר הדוגמה שצוינה התייחסה דווקא לשר להגנת הסביבה; וכל זאת תוך הדגשה כי זהות השר אינו ענין המסור להחלטת המערכת

כחלק מהשירות שניתן לך במשרד המשפטים או מזמינים אותך להיכנס לאתר כל זכות בכתובת: kolzchut.org.il/justice

כי יש לך את הזכות לדעת מהן הזכויות שלך!

ירושלים: נחום חפצדי 5, בית עופר, גבעת שאול 9548401 טל' 073-3927425 פקס' 02-6467973

דואר אלקטרוני: Shoftim@justice.gov.il

אינטרנט: <http://Shoftim.justice.gov.il>

המשפטית. אין בדברים אלה כל הבעת עמדה אישית כלפי המבקש, או פעולה או החלטה קונקרטיה שנקט, וממילא אין בכך כדי להקים עילת פסילה".

3. על ההחלטה, אשר דחתה את בקשת הפסלות, הגיש השר, ביום 6.5.20, ערעור פסלות (בשג"ץ 2874/20), אשר נמחק בהחלטת כב' הנשיאה אסתר חיות ביום 18.5.20, לנוכח מחיקתו של ההליך העיקרי בבג"ץ 2740/20.

4. אשר לדברים אליהם מתייחס השופט בפסקה 7 להחלטה, מדובר בהתבטאויותיו במסגרת אחד ממושבי הכנס (מושב בהנחיית עו"ד חן מענית (מענתון "גלובס")), במענה לשאלה שנשאל על ידי איש מקהל הצופים.

וזו השאלה שנשאל השופט:

"... שתי שאלות. אתה התעלמת מהעובדה שהיועץ המשפטי הנוכחי היה מזכיר הממשלה ללא תקופת צינון. זו בעיה אחת. והבעיה השניה זה הנושא של האמון של הציבור במערכת המשפט כאשר מערכת המשפט כתובה איננה מאמינה לעצמה, עד כדי מצב שיש שר שאפילו זורק בליסטראות בה. איך אתם חושבים להגיב על מצב אבסורדי כזה, שבו המערכת מתקיפה את עצמה, כאילו שזו הייתה איזו מחלה אוטואימונית?"

על כך השיב השופט:

"טוב, אני חושב שצריך להפריד כמובן בין המערכת המקצועית לדרג המיניסטריאלי פוליטי, זה נכון בכל משרד אבל זה נכון במיוחד מאד במערכת המשפטית. כלומר, במערכת המשפטית, להבדיל ממשרדי הממשלה האחרים, יש הפרדה משפטית גם ברורה בין סמכויות של המערכת הפוליטית למערכת המקצועית, בעוד ששר אוצר או שר ביטחון או שר תחבורה יכול לתת הוראות לדרגים המקצועיים בכל נושא שבתחום משרדו, בתחום המשפטי לשר המשפטים אין סמכויות בתחום של הפעלת הסמכויות המשפטיות ובוודאי לא בתחום אכיפת החוק.

המצב של שר משפטים לעומתי או בכלל שר לעומתי הוא מצב בעייתי, מטריד, מציק. זה נכון אגב זה בעייתי גם במשרדים אחרים, גם אם השר לאיכות הסביבה שמופקד על איכות הסביבה, על הגנת הסביבה יהיה אדם שתושב שאין, שכל נושא הגנת הסביבה הוא עניין של ירוקים תמהוניים, אז זאת תהיה בעיה. אז זה מצב שלא המערכת המשפטית בחרה בו היא לא יכולה להשפיע על זהות השר, והיא לא אמורה להשפיע אבל זה מקשה, זה כמובן מקשה על התפקוד שלה, והכרעה בעניין הזה לא מסורה למערכת המשפטית".

(להקלטת הדברים ראו:

<https://www.inn.co.il/Generic/Generic/SendPrint?print=1&type=0&item=436115>

הציטוט הנ"ל מובא במלואו בסעיף 5 לתלונת המתלונן 2).

5. לטענת המתלוננים, השופט לא אמר אמת בפסקה 7 להחלטה, מאחר שדבריו בכנס התייחסו באופן מפורש וחד משמעי לשר המשפטים שביהן באותה עת, ואין מקום לכך ששופט

יכתוב בהחלטה שיפוטית דברים שאינם אמת. מתלונן 1 מוסיף וטוען, כי סרובו של השופט לפסול את עצמו ואמירת דברים שאינם אמת בהחלטה, "מעלים שאלות קשות באשר למניעי השופט בהחלטתו", וכי "פסיקה בניגוד עניינים פוגעת אנושות באמון הציבור במערכת המשפט".

המתלונן 2, עו"ד אביעד ויסולי, מציין כי התלונה מוגשת על ידו "כחבר הליכוד, חבר מרכז הליכוד וכיו"ד נאמני ארץ ישראל בליכוד אשר כב' השר אוחנה מייצגם בכנסת, בממשלת ישראל ובמשרד המשפטים". מתלונן זה מוסיף עוד, כי בדבריו של השופט בכנס ובהתנהלותו בקשר לכך יש משום הפרה של כללים המנויים בכללי אתיקה לשופטים, התשס"ז-2007.

6. יצויין, כי על הדברים הנ"ל שאמר השופט באותו כנס, הגיש המתלונן 3 תלונה קודמת לנציבות אשר נדחתה, מבלי שנתבקשה אז תגובתו של השופט (החלטה מיום 27.11.19, מספרנו 837/19). אותה תלונה נסבה על תוכן הדברים הללו בהקשר של השתתפותו של השופט בהרכב השופטים אשר דן בעתירה שהוגשה נגד החלטתו של השר להפסיק את כהונתה של מנכ"לית משרד המשפטים (בג"ץ 5063/19). בהחלטה באותה תלונה, לא מצאתי שיש בהסתייגות הכללית שהביע השופט ממצב דברים שבו שר, ושר משפטים הוא דוגמא לכך (כפי שעולה מדברי השופט), מותח ביקורת על גורמים במשרדו או על המערכת שעליה הוא מופקד מתוקף תפקידו, משום פגם אתי כלשהו. המתלונן 3 מבהיר כי תלונתו הנוכחית לא נסבה על עילת פסלות או על ההחלטה שניתנה בתלונתו הקודמת, כי אם על כך שהשופט לא אמר אמת בהחלטה מיום 4.5.20 (העתק מההחלטה מיום 27.11.19 הועבר גם לשופט).

פנינו אל השופט לשם קבלת התייחסותו לתלונות 1-2 שבכותרת (תלונה 3 התקבלה מאוחר יותר).

תגובת השופט

7. בתגובתו, אשר ניתנה לפני החלטת הנשיאה מיום 18.5.20, מציין השופט כי בנסיבות העניין חלה הוראת סעיף 17(4) לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002, לפיה הנציב לא יברר תלונה "בענין הניתן לערעור על פי דין" (וראה גם סעיף 17(5), סעיף 18(א)(2) וסעיף 18(ב)). ואולם, עניינן של התלונות באי אמירת אמת כיודעין בהחלטה שיפוטית שניתנה על ידי השופט, וככאלו הן נתונות לסמכות הבירור של הנציב.

8. לגופו של עניין, מסר השופט בתגובתו:

"חוששני שהמתלוננים לא ירדו לסוף דעתי. השאלה שהופנתה אלי מהקהל התייחסה במפורש לעימות הפנימי במשרד המשפטים בין שר המשפטים למערכת המשפטית המקצועית במשרד ולטענות שהעלה השר כלפיה (ראה סעיף 5 לתלונת עו"ד ויסולי) [בסעיף 5 לתלונה הובאו ציטוט השאלה ותשובת השופט, כאמור בסעיף 4 לעיל - א.ש.]. בתשובתי נמנעתי מהתייחסות ספציפית לדברים של השר ולטענותיו, אלא השכתי באופן כללי בנוגע לתופעה של 'שר לעומתי', שאינה

חדשה, תוך דוגמא היפותטית בהתייחס לשר לאיכות הסביבה, ותוך אמירה כללית כי מצב של 'שר לעומתי' הוא מצב בעייתי המקשה על תפקוד המשרד. כן הדגשתי כי קביעת זהות השר אינה ענין למערכת המקצועית. בדברים אלה ביטאתי עמדה כללית (אותה ביטאתי כבר בעבר כיועץ משפטי לממשלה) באשר לקושי הנוצר בתפקוד משרד כאשר קיים עימות בין השר לבין הדרג המקצועי. הדברים לא ביטאו ביקורת או עמדה על פעולה או החלטה קונקרטית של שר המשפטים, בוודאי לא בנוגע למינוי ממלא-מקום פרקליט המדינה, שהוא נושא העתירה.

אציין בשולי הדברים, כי כחודש לאחר דבריי אלה בכנס חיפה מיום 14.11.2019, הוגשה העתירה הקודמת שעסקה במינוי ממלא-מקום לפרקליט המדינה (בג"ץ 8410/19), אשר טופלה גם כן על ידי כשופט תורן, ושר המשפטים לא ראה אז לנכון לבקש פסלות שופט, למרות הקרבה בזמן לדברים בכנס חיפה" (ההדגשה במקור - א.ש.).

מסקנות והחלטה

9. מתגובתו של השופט לתלונה זו עולה, כי הוא הבין היטב כי השאלה שהופנתה אליו מהקהל התייחסה במפורש לעימות הפנים משרדי בין שר המשפטים למערכת המשפטית המקצועית במשרד ולטענות שהעלה אותו שר כלפיה. חרף זאת, הוא נמנע, לדבריו, מהתייחסות ספציפית להתנהלותו של השר, והשיב באופן כללי בנוגע לתופעה של "שר לעומתי". המתלוננים, כך לטענתו, לא ירדו לסוף דעתו.

דומני, כי לא יהיה זה מופרך להניח כי המאזין לשאלה ולתשובתו של השופט יכול להתרשם כי דבריו של השופט או חלקם כווננו באופן ספציפי אל שר המשפטים המכהן. מעצם האפשרות כי דברי השופט יתפרשו באופן זה, נגזרת המסקנה כי ראוי היה להימנע מאמירת הדברים באופן שבו הם נאמרו (ראו, למשל, בתכנית "מהצד השני עם גיא זהר", ששודרה בערוץ כאן 11 ביום 5.5.20, אשר בה הובעה תמיהה מסויימת על דברי השופט בפסקה 7 להחלטתו:

<https://www.youtube.com/watch?v=J-MWbk4ucVg>.

10. אדגיש, כי על יסוד החומר שלפניי, אינני רואה לייחס לשופט אי אמירת אמת בהחלטתו המדוברת, כמו גם בתגובתו לתלונות. עם זאת, נראה כי שלוש התלונות מבהירות פעם נוספת את מידת הזהירות שעל שופט לנקוט בהתבטאויותיו בפומבי בכלל, ובסוגיות רגישות בפרט, וממחישות את השימוש האפשרי שעשויים מתלוננים כאלו ואחרים לעשות בהן.

11. בהחלטה בתלונה אחרת, אשר ניתנה על ידי לא מכבר, ואשר נסכה על מחמאה שהעניק שופט מכהן מבית המשפט העליון לעורך דין מסויים, במסגרת הרצאה שנשא השופט בכנס שהתקיים באחת הפקולטות למשפטים, נכתב, בין היתר:

"... על שופט להיות תמיד זהיר בהתבטאויותיו, שכן עיני הציבור נשואות אליו ולמוצא פיו. עוד יש לקחת לתשומת הלב, כי דבריו של השופט עשויים, במקרים מסויימים, לפגוע בתדמיתה של המערכת וביוקרתה... הדברים נכונים ביתר שאת,

שעה שמדובר בשופט של בית המשפט העליון. מטבע הדברים, שופטים המכהנים בבית המשפט העליון עוסקים, לא אחת, בתיקים מורכבים המעוררים עניין ציבורי, ודנים בעתירות לבית המשפט הגבוה לצדק בעניינים שנויים במחלוקת ציבורית או פוליטית... יש להניח, כי ימצאו גורמים, מבין אלו שפסיקותיו של בית המשפט אינן נראות להם, כי יטלו אמירה כזו או אחרת של השופט ויסקוה במסרקות ברזל על מנת למצוא בה, לשיטתם, הוכחה 'ניצחת' להיעדר אוביקטיביות או ניטרליות שיפוטית, שהיושב בדין מתחייב בהן. משכך, על כל שופט, ולא כל שכן שופט של בית המשפט העליון, להיזהר בדבריו ולהקפיד על כל אמירה הנאמרת על ידו מחוץ לגדרי פסקי הדין וההחלטות הניתנים על ידו, בין ביושבו על כס בית המשפט ובין בשמשו כתפקידים אחרים" (ראו תמצית החלטה מיום 24.5.20 שפורסמה באתר הנציבות, מספרנו 40/20).

12. בהערותיי כאמור לעיל, מוצה ברור התלונות.

אורי שהם
נציב תלונות הציבור על שופטים

העתק: המחלוננים

כב' השופט מנחם (מני) מזוז, בית המשפט העליון
כב' הנשיאה אסתר חיות, בית המשפט העליון
חה"כ אבי ניסנקורן, שר המשפטים
כב' הנשיא ד"ר יגאל מרזל, מנהל בתי המשפט